

## Kulik Melinda

# „PORBA HULLOK, URAM, OLTÁROD ELŐTT...”

### Az endrődi Oltáregylet

*Nyisd meg, Uram, ajkaimat,  
a szám hirdetni fogja dicséretedet.  
Isten, figyelmezz segítségemre.  
Uram, siess segítségemre.<sup>1</sup>*

Ezzel az imával gyakran fordulnak az Úrhoz az oltáregylet tagjai. Endrődön az 1860-as évektől kezdve a mai napig létezik oltáregylet. Ez az egyházközösség legnagyobb egyházi szerve.

Rövid tanulmányomban az endrődi oltáregylet működését, felépítését, a tagok tevékenységét – vallási és világi téren – szeretném bemutatni. Két idős asszonnyal készítettem interjút. Ambrózi Lászlóné, az oltáregylet vezetője, pénztárosa, a testület szíve-lelke. Nélküle az oltáregylet nem működne. A tagok száma nagyon kevés, s a legtöbbször idős. Vallás iránti elkötelezettségük nagy, de túl idősek ahhoz, hogy az oltáregylet vezetői feladatát ellássák. A fiatalabb tagok nagy része pedig túl megterhelőnek tartja a vezetői szerep ellátását. Pelyva Imréné az egyházközösség egyik legaktívabb tagja. Minden ünnep megszervezésében részt vesz. Mivel húsz éve tagja az oltáregyletnek, több olyan hagyományról beszélt nekem, amelyeknek ápolása mára megszűnt.

### Az oltáregylet történetéről

A katolikus hit egyik tanítása, hogy Jézus Krisztus az Oltáriszentségben valóságosan jelen van. Éppen ezért kívánatos, hogy a Szentség előtt állandóan vagy legalábbis gyakran térdeljenek a hívők. Ennek megvalósítására a katolikusok 1840-ben Brüsszelben szövetkeztek, hogy egymást fölváltva, a templomokban vagy otthon megszakítás nélkül imádják a legméltóságosabb Oltáriszentséget, a szegényes templomokat pedig tőlük telhetőleg egyházi szerekkel (kehellyel, ruhaneművel stb.) ajándékozzák meg. Szövetségüket megáldotta IX. Pius pápa is, és számtalan búcsút engedélyezett számukra.

Az Oltáriszentség folytonos imáadásának és a templom felszerelésének eszméje hazánkban is számos hívő lelkében visszhangra talált. Így 1859. október 19-én a magyarországi bíboros-hercegprímáshoz kérelemmel járultak, hogy e társulatot Pesten szervezze meg. A főpap hívei kérésére a társulatot Szent Simon és Júdás apostolok ünnepén kelt főpásztori dekrétumával megalapította. Ezután egymás után jöttek

<sup>1</sup> Örök Imádás A legméltóságosabb oltári szentség imakönyve Budapest 1900. 210.

létre az Oltáregyletek Magyarország egész területén. Valamikori országos szervezete mára azonban megszűnt.

A hazai oltáregylet fő oltáregyesület volt, melyet 1882. január 1-én a római törzstársulattal egyesítették. Az egy településen élő tagok fiókegyesületet alkottak, mely a főegyesület vezetése alatt állt. A fiókegyesületek vezetői kéthavonként jelentették az anyatársulatnak az új tagokat, s az imádásnak általuk választott napját és óráját. Adományukat a társulat igazgatójának küldték be. Az *anyatársulatot* egy, a *bíboros-prímás* által kijelölt pap, mint *igazgató* vezette. Az igazgatót egy *bizottmány* segítette, mely egy *elnök-asszonyból*, *másodelnökasszonyból*, *jegyzőből*, *pénztárosból*, *könyvtárosból* s néhány tanácskozó tagból állt, akiket *választmányi tagoknak* is hívtak. A választmány *terjesztőnőket* nevezett ki. Feladatuk az egyesület terjesztése, tehát új tagok keresése, és a tagok ellenőrzése. Ma már ennél sokkal egyszerűbb felépítésűek, és csak a helyi plébániák szintjén működnek.

### Mai oltáregyletek

Oltáregylet tagja bárki lehet, aki az egyházközösség tagja, s rendszeresen részt vesz a lelki gyakorlatokon. Ezenkívül feltétel még, hogy házassága rendezett legyen. Az új oltártagokat felvételre az *oltáranyák* ajánlhatják. Az oltáranyák figyelik, hogy ki az a személy, aki el tudja végezni azokat a kötelezettségeket, amelyek az oltáregyleti tagsággal járnak. Majd miután az oltáranya megbizonyosodott róla, hogy a kiválasztott személy alkalmas a feladatra, meglátogatja és felkéri a feladat elvégzésére. Ha igent mond a jelölt, akkor az *oltáranya* a legközelebbi oltáregyesületi gyűlésen ajánlja a tag felvételét. Ha a gyűlésen elfogadják a jelölését, akkor az oltáregylet tagjává válhat. Az oltártagnak bizonyos kötelezettségei: havonta részt kell venni egy szentségimádási órán, évente a templom megsegítésére adományt kell adni az egyesületnek. A tag az adományt annak az *oltáranyának* adja, aki a tagfelvételre jelölte. Adományát az *oltáranya* pedig köteles az oltáregyesületi könyvébe feljegyezni.

Egy oltáregyletben összesen huszonnégy oltáranyának kell lennie. Azért huszonnégy, mert minden hónap első csütörtökjén két oltáranya feladata, hogy a szentórárt levezesse. Ezen kívül minden hónap első vasárnapján két *oltáranya* vezetésével kell a szentségimádást megtartani. Ilyenkor az *oltáranyák* és a tagok az Oltáriszentséghez imádkoznak. Nincsen meghatározva, hogy a szentségimádási órán milyen imákat mondjanak. Egy feltétel van csak, hogy az imák az Oltáriszentséghez szóljanak. Mondanak az Oltáriszentségről, Jézus Szívéről szóló elmélkedéseket, litániákat, kérélelő imákat. Általában az Örök Imádás könyvből imádkoznak. Endrődön ma már csak 19 oltáranya van. Ambrózi Lászlóné szerint hiányuk nagy gond, mivel így egy *oltáranyára* több feladat hárul. Új *oltáranyákat* szeretne kinevezni, de nincs, aki elvállalná ezt a feladatot. Az oltáranyák feladata ugyanis sokrétű: a szentségimádás vezetése, új tagok keresése, a meglévő tagok irányítása, adományok gyűjtése. Mindezeket sokan túl megterhelőnek tartják. Ráadásul egyre kevesebb az oltártagok száma is, akik közül új *oltáranyákat* lehetne választani. Kiderült, hogy van olyan oltáranya, több is, akinek nincsen oltártagja.

Az oltáregylet szabálya szerint egy oltáranya nem mondhat le. Ha már túl öreg, és nem tudja jól elvégezni feladatát, akkor helyettést kell keresnie. Általában valame-

lyik oltártagot jelöli meg helyettesének, aki ezáltal oltáranyává válik. Az idős oltáranyából pedig tiszteletbeli *oltáranya* lesz. Ma ezt a szabályt nem tudják betartani. Ha egy *oltáranya* nem tudja feladatait ellátni, lemond. Ez ellen sem az oltáregylet vezetője, sem a plébános nem tud semmit tenni.

Az oltáregylet vezetőjének a feladata a legnehezebb, és a legösszetettebb. A vezetőt az *oltáranyák* közül választják. Ambrózi Lászlóné hat éve vezeti az együletet. Két éve a pénztárt is ő viszi, mivel az addigi pénztáros lemondott tisztségéről. Így minden feladat egy kézben összpontosul. Negyedévenként gyűlést hív össze, ahol elszámol a pénztárkönyvvvel, megbeszélik az új tagok felvételét, megvitatják a felmerülő gondokat, problémákat. A plébános is gyakran részt vesz ezeken a gyűléseken. Így ellenőrzi, hogy helyesen működik-e az egylet. Előterjeszti kívánságait, illetve segít a problémák megoldásában. Ambrózi Lászlóné szervezi meg a búcsújárásokat is, és más nagyobb ünnepeket. Ő rendeli meg a virágokat minden vasárnapra a templomba. Olyan, mint egy vállalat vezetője. Pontosan vezet mindent. Az egyik füzetébe az adományokat írja, a másikkba a kiadásokat, a harmadikkba a búcsúra menők névsorát. Legnehezebb feladatnak az oltártagok összetartását tartja.

## Ünnepek

Az oltáregylet nagy gonddal készül minden nagyobb egyházi ünnepre. Az egyletre húsvétkor hárul a legtöbb feladat. Ezért húsvét előtt mindig gyűlést tartanak, amin megvitatják az ünnepekkel kapcsolatos teendőket. Megszervezik a templom takarítását és feldíszítését, az oltárterítők mosását és vasalását. Minden feladat elvégzésére jó előre kijelölik az embereket, hogy minden zökkenőmentesen és gyorsan menjen.

De nem csak a templomot, hanem a lelküket is felkészítik húsvétra. Nagyböjtig minden vasárnap szentmise előtt az oltáranyák elmondják a kereszttutát. Nagyszombaton pedig megtartják a Szent Sírnál a Szentségimádást, ami reggel 8-tól este 6-ig, a szentmise kezdetéig tart. Minden órában két *oltáranya* vezetésével szentórát tartanak. Az *oltáranyák* óránként váltják egymást. Minden szentóra az előkészítő imádsággal kezdődik, melyet az előimádkozó mond el, aki általában az egyik *oltáranya*. A szentóra többi részében a kereszttutát imádkozzák, vagy az Örök Imádás imakönyvből mondanak el egy szentórát. A szentóra a befejező imádsággal fejeződik be, amit szintén az előimádkozó mond el. Az imákat megszakítják egy-egy énekkel. Ilyenkor éneklük *Az Atyának egy a fia* vagy *A szenvedés óráján* kezdetű énekeket.

A nagyszombati feltámadási körmenetben az *oltáranyák* viszik a fáklyákat a baldachin előtt.

Úrnapkor az oltáregylet feladata, hogy az ünnepi sátrakat feldíszítsék. Négy sátrat állítanak fel a templomkert négy bejárata mellé. A díszítést korán elkezdik, hogy a szentmisére elkészüljenek. Ez az *oltáranyák* irányításával történik, akik éven át őrzik és rendben tartják a sátorvásznat. Minden sátrat más színű virággal díszítenek fel.

A következő nagyobb ünnep Szent Imre herceg napja, ami az endrődiek búcsúnapja. Ambrózi Lászlóné ilyenkor ismét oltáregyleti gyűlést hív össze, melyen megbeszélik a templom díszítésével és takarításával kapcsolatos teendőket, illetve a búcsúra érkező hívek megvendéglését. Az endrődiek bevett szokása, hogy a híveket

szentmise után a templomkertben megvendégelik süteménnyel, kaláccsal és teával. Az egyesületnek azonban nincs elég pénze ahhoz, hogy mindezeket megvegyék. Így az oltáregyleti tagok vállalják, hogy adományként megsütik a süteményt és a kalácsot.

### Búcsú

Az endrődiek igen gyakran járnak búcsúra. Leginkább a közeli városok búcsúira: Hunyára, Szarvasra, Békésszentandrásra, Mezőtúrra, Gyomára, Kondorosra, Dévaványára. De azért minden évben elmennek egy-egy nagyobb búcsúhelyre is: Máriabesnyőre, Mátraverebély-Szentkútra, Máriapócsra. Ezeket az utakat is az oltáregylet vezetője szervezi.

Útközben imádkoznak és énekelnek. Általában a szentolvasót mondják. Ha hosszabb útra mennek, akkor kétszer mondják el, ha rövidebbre, akkor egyszer. Pelyva Imrénétől tudom, hogy régebben nemcsak a szentolvasót imádkozták, hanem az Örök Imádságból is mondtak imákat. Korábban a nővére volt az előimádkozó. Az úton nemcsak imádkoznak, hanem énekelnek is. A szentolvasó minden tizede után elénekelnek egy-egy Mária-éneket. Régebben az endrődi Élő Rózsafüzér Társulat által 1893-ban kiadatott *Keresztúti Ájtatosságból* énekeltek. Ezt a könyvet általában a böjti időszakban használták. Tartalmazza a kereszttutat, illetve olyan imákat, amelyeket böjt idején imádkoznak a hívők. Gyakran az *Égi Lant* imádságos és énekeskönyvből énekeltek az endrődi búcsújáró hívek. Ma azonban leginkább a *Szentkút csillaga* búcsújáró énekeskönyvet használják, amit a szentkúti ferencesek adtak ki. Két éneket mindig énekelnek az endrődi hívek. Induláskor a *Jertek Jézus hívei* kezdetű dalt, templomba vonuláskor pedig *Máriát dicsérni, hívek, jöjjetek*.

A kegyhelyekre virágcsokrot és gyertyát visznek, így tisztelve meg a szent helyet. Emlékbe pedig rózsafüzért, imakönyveket, kis szentképeket hoznak. Hazafelé ugyanúgy olvasót mondanak, és Mária énekeket énekelnek.

Endrődön működik Rózsafüzér Társulat is. A Társulat szoros kapcsolatban áll az oltáregylettel. Tagjaik azonosak, a pénztáruk közös, és minden nagyobb egyházi ünnepet együtt szerveznek meg. Láthatjuk mindebből, hogy a hívők száma egyre kevesebb. Ennek ellenére a vallási élet zavartalanul működik. Hála azoknak a szervező egyéniségeknek, akik számára a vallás az élet nélkülözhetetlen része. Kitartásuk és elhivatottságuk példaértékű lehet minden hívő ember számára.

### Adatközlők

Ambrózi Lászlóné, szül. Varjú Erzsébet (1938–)

Pelyva Imréné, szül. Hunya Ilona (1922–)